

11 آگست 2017

داکتر سید عبدالله کاظم

بررسی تحلیلی و تاریخی معاهده آب دریای هلمند بین افغانستان و ایران (بخش شانزدهم)

ادامه مبحث دهم

پاسخ به بعضی سؤاها

سؤال هفتم: پایه های حقوقی معضله آب دریای هلمند و انعکاس آن در معاهده نهایی بین دوکشور از چه قرار است؟

اگرچه در مباحث قبلی نگاه مختصر به این موضوع انداخته شده است، اما نظر به اهمیت خاص معاهده آب دریای هلمند بین افغانستان و ایران از نظر حقوقی و مکلفیت های طرفین معاهده در اجراء و تطبیق مواد مندرجه آن لازم است با شرح بیشتر به ماهیت موضوع پرداخت. خوشبختانه سال قبل نظرم به یک مقاله تحلیلی تحت عنوان "از بند کجکی تا سلما" افتاد که بقلم فردوس در روزنامه وزین "هشت صبح" (مورخه 15 جوزای 1395) به نشر رسیده بود. نویسنده مقاله در ادامه بحث راجع به خصوصیات بند کجکی و سلما، به تحلیل وضعیت حقوقی دریای هلمند از سه بُعد پرداخته و هر بُعد را بطور مختصر بیان کرده است که اینک توجه را به ذکر هر یک از ابعاد مندرج آن مقاله جلب میدارم:

1 - تحلیل وضعیت حقوقی دریای هلمند از نظر قانون آب افغانستان:

بر اساس ماده دوم قانون آب افغانستان، آب ملکیت عامه بوده، دولت مسئول حفاظت و اداره آن می باشد. بند نهم ماده هشتم قانون آب افغانستان تصریح میکند که تنظیم و پلان گذاری آب های مرز مشترک میان افغانستان و کشور همسایه و تغییر جهت آن به توافق وزارت های امور خارجه، امور داخله و امور سرحدات، از وظایف وزارت انرژی و آب می باشد. ماده دهم قانون آب، مسئولیت اعمار بندها، مطالعات تخنیکی، حفاظت و سرپرستی از رودخانه های کشور را به عهده وزارت انرژی و آب گذاشته است. ماده 34 قانون آب راجع به حل اختلافات آب پرداخته، اما آن شامل اختلافات بین المللی نبوده و تنها محدود به چگونه گی حل اختلافات داخلی بر سر استفاده از آب است. به هر صورت مطابق قانون، حکومت مکلف به پاسداری و حمایت از حقوق مردم، اراضی و منابع کشور است که حمایت از تطبیق معاهده 1351 نیز جزء مسئولیت و مکلفیت دولت محسوب می شود.

2 - وضعیت حقوقی رود هلمند در پرتو اسناد بین المللی:

رودخانه هلمند یک رود متوالی است. از آنجائیکه این رودخانه غیر قابل کشتی رانی است، بناً در چارچوب تعریفی که کنوانسیون 1997 ملل متحد از آبراه ها (معبه های آبی) ارایه کرده، می گنجد، یعنی: "بهره برداری غیر کشتی رانی از معابر آب های بین المللی". ماده سوم این کنوانسیون به کشورها

د پانو شمیره: له 1 تر 7

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

اجازه می‌دهد که دولت‌ها اصولی را که قبلاً روی آن توافق کرده باشند، می‌توانند اجراء کنند. هم چنین ماده پنجم این کنوانسیون اصطلاح "منصفانه و معقولانه" را یاد آور شده که در ماده ششم معیارهایی را مشخص می‌کند که منصفانه بودن را بیان میدارد، از جمله: تعداد جمعیت ساکن در کنار آب راه (معیار) و نیاز اقتصادی که از این لحاظ افغانستان در قبال استفاده آب هلمند از حق بیشتر برخوردار بوده می‌تواند. مقررات هلسنکی نیز روی تدابیر معقولانه و منصفانه اشاره دارد. مقررات برلین روی مدیریت مشارکتی، پیوسته، جامع و یک پارچه تأکید می‌کند. به این اساس معاهده 1351 آب دریای هلمند در چارچوب "تیوری حاکمیت محدود و بهره برداری منصفانه" می‌گنجد.

با در نظر داشت این قواعد دیده می‌شود که از یک طرف بیشترین امتداد و طول دریای هلمند در خاک افغانستان واقع شده است و هم چنین بیشترین جمعیت استفاده کننده گان آن را افغانستان تشکیل می‌دهد و از سوی دیگر افغانستان از لحاظ اقتصادی در سطح پایان تر قرار داشته و نیازمندی بیشتر به آب و تقویت محصولات زراعتی دارد که می‌تواند اصل منصفانه بودن معاهده 1351 را تأیید کند.

3 - معاهده 1351 رود هلمند از نظر حقوق بین‌الملل:

بر اساس تعریف کنوانسیون وین: «معاهده، عبارت است از یک توافق بین‌المللی که بین کشورها به صورت کتبی منعقد شده و مشمول حقوق بین‌الملل باشد، صرف نظر از عنوان خاص آن و اعم از این که در سند واحد یا چند سند مرتبط به هم منعکس شده، باشد.» پس معاهده 1351 رود هلمند معیارهای فوق را دارا است و یک سند دوجانبه بین‌المللی می‌باشد. این سند کاملاً لازم‌الاجرا بوده و هیچ گونه مشکل حقوقی ندارد. ماده 26 و ماده 31 حقوق معاهدات بین‌المللی «حسن نیت» را یک اصل دانسته که این خصوصیت نیز در معاهده دوجانبه مذکور در نظر گرفته شده که در آن 4 متر مکعب آب را به عنوان حسن نیت برای ایران قایل شده است.

ماده 24 حقوق معاهدات، تعهد اجرای معاهدات را از سوی طرفین الزامی می‌داند. پس ایران مکلف به اجراء و رعایت معاهده رود هلمند است. ماده 28 حقوق معاهدات بین‌المللی، معاهدات خاتمه یافته یا قبلی را تعهد آور و الزامی نمی‌داند، پس اصرار ایران روی اسناد قبلی، خصوصاً حکمیت "گولد سمید" خلاف قواعد بین‌المللی است.

ماده 20 حقوق معاهدات "حق شرط" را آزاد گذاشته، طوریکه بر خلاف هدف معاهده نباشد. ماده چهارم معاهده رود هلمند حق تعدیل مقدار آب را با در نظر داشت وضعیت اقلیمی ذکر کرده و "حق شرط" را در نظر گرفته است. پس افغانستان در سال‌های خشک سالی حق دارد که کمتر از 26 متر مکعب فی ثانیه آب به ایران بدهد.

فردوس - نویسنده آن مقاله بعد از شرح نکات فوق به این نتیجه رسیده که: معاهده 1351 آب رود هلمند منعقد بین حکومت افغانستان و ایران که مورد تصویب پارلمان هر دو کشور قرار گرفته و به توشیح پادشاه هر دو کشور در آنوقت رسیده و نیز اسناد مصدقه آن در سال 1356 مبادله شده است، هیچ گونه نواقص قانونی نداشته و هر دو کشور باید به آن متعهد باشند. این معاهده کاملاً با ارزش‌ها و معیارهای قواعد و حقوق معاهدات بین‌المللی سازگاری داشته و هیچ گونه مشکل حقوقی ندارد. نقض این تعهد، مسئولیت‌های بین‌المللی را در پی دارد که کشور ایران از این لحاظ مسئول شناخته می‌شود. این مسئولیت شامل جبران خساره نیز می‌گردد. (برای متن مکمل مقاله دیده شود: فردوس: "از بند کجکی تا بند سلما"، منتشره روزنامه هشت صبح، مورخ 15 جوزای 1395)

سؤال هشتم: چرا از آنوقت تا حال افغانستان نتوانست مواد مندرج معاهده را کاملاً تطبیق و مورد اجراء قرار دهد؟

برای ارائه جواب به این سؤال نخست باید به متن ماده سوم و ماده هشتم معاهده توجه کرد که نقطه آغاز برای تطبیق و اجرای شرایط عملی مندرج معاهده محسوب میشوند. متأسفانه افغانستان بعد از رسمیت پیدا کردن معاهده دچار حوادثی شد که نتوانست حتی قدم های اولی را در زمینه بگذارد. در ماده سوم معاهده آمده است که: «در ظرف ماههای سال نورمال آب یا سال مافوق نورمال آب، مقادیر معینه آب از رود هلمند (هیرمند) که در ماده دوم این معاهده تشریح گردیده طبق ستون 4 جدول آتی در بستر رود هلمند (هیرمند) در مواضع ذیل از طرف افغانستان به ایران تحویل داده میشود:

الف: مواضع تحویل دهی قرار ذیل اند:

- 1 - در موضعی که خط سرحد رود سیستان را قطع میکند.
 - 2 - در دو موضع دیگر بین پایه سرحدی 51 و 52 که در خلال مدت سه ماه از انفاذ این معاهده توسط کمیسیون طرفین با تثبیت فاصله و سمت هر یک از آن دو موضع از یکی از پایه های سرحدی مذکور در جائیکه خط سرحد در بستر رود هلمند (هیرمند) واقع گردیده، تعیین می گردد. تعیین آن دو موضع بعد از تصویب حکومتین (دولتین) نافذ شمرده میشود.
- ب:** طرفین در مواضعی که در فقره الف این ماده تذکار یافته تاسیسات مشترک و مناسب که شرایط آن مورد قبول طرفین باشد، اعمار (احداث) و آلات لازمه در آن نصب می نمایند تا مقادیر آب معینه مندرج مواد این معاهده بصورت موثر و دقیق مطابق به احکام این معاهده اندازه گیری و تحویل شود.»
- همچنان به اساس ماده هشتم معاهده: «هریک از طرفین یک نفر کمیسیونر و یک نفر معاون کمیسیونر از بین اتباع خود تعیین خواهد نمود تا در اجرای احکام این معاهده از (جانب) دولت خود نمایندگی کنند. حوزه صلاحیت و وظایف این کمیسیونرها در پروتوکول شماره یک ضمیمه این معاهده تعیین گردیده است.» در ماده هفتم پروتوکول شماره یک منضمه معاهده ذکر شده است که: «کمیسیونر افغانی و ایرانی (کمیته مشترک کمیسیونر) را تشکیل میدهند که منبع بنام (کمیته مشترک) یاد میشود. این کمیته بمنظور حل و فصل سریع مسایل ناشی از اجرای وظایفی که بموجب این پروتوکول بعهده آنها محول گردیده سعی خود را بکار خواهند برد و تصامیم آن در حدود صلاحیت آن لازم الاجراء خواهد بود.»

به تاسی از مواد فوق الذکر معاهده طرفین مکلف بودند پس از نهائی شدن مراحل قانونی معاهده به اقداماتی عملی در زمینه متوسل شوند، اما کودتای 26 سرطان 1352 و تغییر نظام در افغانستان موجب شد تا تبادل اسناد مصدقه برای مدت چهار سال دیگر به تعویق افتد. لذا در این مدت که هنوز معاهده مرحله نهائی خود را طی نکرده بود، هیچ اقدامی مندرج مواد فوق الذکر معاهده و ضمیمه آن صورت گرفته نمیتوانست. ناگفته نباید گذاشت که طی یکی دو سال اول جمهوری دو برخورد سرحدی بین دو کشور که گفته میشود، عمداً از جانب ایران به راه انداخته شد تا فضا را جهت طی مراحل نهائی معاهده مغشوش سازد و بدینوسیله با استفاده از فرصت مثل سابق آب بیشتر از استحقاق خود را حاصل کند و نیز از بین رفتن و یا به عبارت دیگر از بین بردن نشانه های سرحدی شماره

51 و 52 مغشوشیت دیگر را در یکی از نقاطی مهمی تحویلدهی حقایبه به ایران به وجود آورد که مانع دیگر را در راه تطبیق و عملی ساختن معاهده ایجاد کرد.

اخیراً انجنیر سلطان محمود محمودی مقاله تحقیقی مهمی تحت عنوان "رویدادهای تاریخی پس از امضای معاهده آب رود هلمند" نوشته که بتاریخ 26 ثور 1396 در روزنامه وزین "هشت صبح" به نشر رسیده است که محتوای آن پاسخی دقیق را به سؤال مطروحه ما ارائه میدارد. انجنیر محمودی در مقاله خود رویدادها را تحت دو دوره ذیل بررسی کرده است:

1 - رویدادها بین سالهای 1351 تا 1381ش:

موصوف به استناد مواد فوق الذکر معاهده و ضمیمه آن می نویسد: «برای تطبیق کامل معاهده آب هلمند نیاز بود تا به اساس بند هشتم معاهده و بندهای هفتم و هشتم پروتوکول شماره یکم آن، اولاً کمیساران آب رودخانه هلمند (هیرمند) تشکیل و بعد طبق بند سوم معاهده سه نقطه تعیین و از نقاط مذکور حقایبه جانب ایران تحویل داده شود. اما به اثر کودتای خونین هفت ثور سال 1357 و آغاز جنگهای داخلی زمینه ایجاد و تقویت کمیساران آب رود هلمند، جهت تطبیق کامل معاهده برای کشور ما میسر نگردید و جانب کشور ایران با استفاده از شرایط ناگوار در افغانستان که زمینه مدیریت مناسب آب برای کشور ما مساعد نشد، خلاف معاهده به یک سلسله اقدامات یک جانبه و ناجایز در مرز مشترک آبی دست به کار شد.» انجنیر محمود از این تخطیهای جانب ایران در موارد ذیل نام می برد:

«احداث دهها ساختمان آب گیر بر رودخانه هلمند در مرز آبی مشترک؛ • نصب بیشتر از صد پایه واترپمپ در محدوده مرز آبی مشترک؛ • احداث چهار چاه نیمه که هر کدام آن دارای ظرفیتهای قابل ملاحظه بوده و توسط کانال "جریکه" آب رودخانه هلمند و سایر رودخانهها به طرف نیمهچاهها (ذخایر آبی) در خاک ایران جریان داده می شود؛ • احداث بند کهک و انحراف سیلابها به منظور مرفوع ساختن نیازمندیهای شان به آب و بعد پایین ساختن دروازههای بند مذکور و جریان دادن سیلابها به طرف نیمروز افغانستان که این خود خسارات فراوانی را به خاک افغانستان وارد می کند؛ • عریض ساختن رود سیستان نظر به عرض سابقه آن و جریان دادن آب شاخه سیستان رود هلمند به طرف زابل آن کشور؛ • تحکیمات یک طرفه ساحل چپ رودخانه هلمند به طرف ایران که این امر سبب تغییر مسیر دریا به طرف افغانستان و تخریبات ساحل راست دریای مذکور شده است.»

او می افزاید که: «این اقدامات یک جانبه کشور ایران که بدون تفاهم با جانب افغانستان صورت گرفته نه تنها در مغایرت صریح به قوانین و مقررات بین المللی قرار دارد، بلکه خلاف معاهده آب رود هلمند و نیز مخالف حسن همسایهگی و همجواری میان دو کشور می باشد.»

2 - رویدادها بین سالهای 1381 تا 1396ش:

طی این دوره که از ایجاد حکومت مؤقت و سقوط رژیم طالبان تا اکنون ادامه دارد، جانب افغانستان توانسته بعضی اقداماتی را جهت مدیریت بهتر منابع آبی در حوزه آبریز هلمند روی دست گیرد تا از این آبهای سرگردان که سالهای سال است به طرف پایین آب (ساحه دلتا) جریان داشته و از آن به طور رایگان همسایه غربی ما استفاده می کند، در توسعه اقتصادی و اجتماعی خویش که حق مشروع افغانستان می باشد، استفاده به عمل بیاورد. انجنیر محمود در این رابطه می نویسد: «به همین سبب در گام نخست به منظور تطبیق کامل معاهده آب رودخانه هلمند و جلوگیری از تخطیهای جانب کشور

د پانوی شمیره: له 4 تر 7

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوای. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولی

ایران در استفاده از آب رودخانه مذکور، در سال 1383 به اثر تقاضای جانب افغانستان کمیته مشترک کمیسیون آب رودخانه هلمند ایجاد و تقویت گردید که تا اکنون هجده نشست را با کمیته کمیسیون آب هلمند جانب ایران انجام داده است. «موصوف علاوه میکند که: «در تمام این نشست‌ها تخطی‌های آن کشور شامل آجندا شده، ولی جانب هیأت ایرانی در تمام جلسات وعده ای جمع آوری و اترپمپ‌های مذکور در محدوده مرز آبی مشترک را سپرده، اما متأسفانه تا اکنون به بهانه‌های مختلف از جمله مشکلات اجتماعی به جمع آوری آن‌ها اقدام نکرده‌اند. چنانکه در هجدهمین نشست روی این مسأله دو روز با جانب ایران بحث صورت گرفت و هیئت جانب افغانستان تشکیل جلسه بعدی را منوط به جمع آوری کامل و اترپمپ‌ها از کناره رود مرز آبی مشترک کرد، ولی مشاهده می‌گردید که آنها اراده‌ای برای جمع آوری این و اترپمپ‌ها ندارند و می‌خواهند که این وضعیت تداوم یابد و بیشتر از حقایق تعیین شده در معاهده، همان طوری که طی چهل سال اخیر چندین برابر بیشتر از سهم شان از رودخانه هلمند آب برداشت کردند، باز هم به این وضعیت ادامه بدهند. به همین سبب هجدهمین نشست کمیته مشترک کمیسیون آب هلمند بدون نتیجه به پایان رسید.»

یکی دیگر از اقدامات حکومت افغانستان که زمینه تطبیق معاهده را مساعد می‌سازد، به قول انجنیر محمود، همانا نصب و تجهیز استیشن‌های هایدرو لولوژیکی خوابگاه و شیله چرخ در پایین آب رودخانه هلمند است، تا از این طریق مصرف جانب ایران از آب رودخانه هلمند را بتوان تعیین و مشخص کرد. علاوه موصوف به اكمال امور بازسازی سربند کانال لشکری در پایین آب دریای هلمند اشاره میکند که به اساس تداوم جنگ‌ها کاملاً تخریب شده و از بین رفته بود و می‌افزاید که: «در نتیجه اصلاح و بازسازی آن نه تنها زمینه دسترسی دهقانان حومه شهر زرنج به آب مطمئن مساعد شده، بلکه به اثر این اقدام مؤثر زمینه عودت مهاجرین به ولایت نیمروز مهیا و فرصت‌های اشتغال و کاریابی برای مردم نیز مساعد شده و از اضافه برداشت جانب کشور ایران که سال‌های سال از آب‌های سرگردان رودخانه هلمند طور رایگان استفاده می‌کرد، تا حدودی کاهش به عمل آمده است.»

انجنیر محمودی مدعی است که: «این اقدام جانب افغانستان مورد اعتراض شدید جانب ایران قرار گرفت. آنان ادعا می‌کردند که این عملکرد افغانستان به حقایق ایران ضرر وارد می‌کند. از این جهت جانب ایران نه تنها موضوع را از مجاری دیپلماتیک تعقیب می‌کرد، بلکه در جلسات متعدد کمیسیون آب رودخانه هلمند (هیرمند)، آن را شامل آجندا نموده و خواستار بازدید از نهر لشکری بودند.» اما کمیته کمیسیون آب هلمند جانب افغانستان که مسئولیت آن بدوش انجنیر محمود محمودی می‌باشد، بارها برای جانب ایران خاطر نشان ساخته است که: «کانال لشکری از جمله نهرهای سابقه و آب مورد نیاز خود را از رودخانه هلمند اخذ نموده، اما در اثر تداوم جنگ‌های تحمیلی، خسارات فراوان برداشته بود، در این اواخر امور بازسازی آن انجام شده و زمینه استفاده مردم شهر زرنج که حق مشروع شان می‌باشد، فراهم شده است. در مورد تقاضای بازدید جانب ایران از نهر لشکری، برای شان تفهیم شده که کانال لشکری در خاک افغانستان موقعیت داشته، نه در محدوده مرز آبی مشترک، بناً جانب افغانستان بازدید هیأت ایرانی از نهر لشکری را خلاف مفردات معاهده دانسته است. به همین خاطر تقاضای ارائه شده از جانب ایران مورد قبول کمیته کمیسیون آب هلمند افغانستان قرار نگرفت.»

انجنیر محمودی قابل یادآوری میداند که در این اواخر مرحله سوم بند آب گردان کمال خان پس از بی سرنوشتی طولانی آغاز گردیده و چندی قبل کار اعمار بدنه این بند با شرکت‌های خصوصی عقد

گردید و عملاً آغاز شد. با احداث بند کمال خان منافع هر دو کشور در نظر گرفته شده که این خود به سوی تطبیق کامل معاهده آب رودخانه هلمند به منظور استفاده عادلانه و معقول آب این رودخانه میان دو کشور گام مهمی است. (راجع به خصوصیات بند کمال خان، بند سلما و بند کجکی و چند بند دیگر در ضمیمه این اثر معلومات مختصر تقدیم میگردد)

انجنیر محمودی در پایان مقاله خود به یک تعداد مشکلات در جهت تطبیق معاهده آب دریای هلمند و نیز راه های حل آن اشاره میکند، از جمله:

– از بین رفتن علایم سرحدی شماره 51 و 52 که در میان این دو نقطه، محل تحویل‌دهی آب به جانب ایران طبق معاهده در نظر گرفته شده است.

– تثبیت نشدن سه نقطه جهت تحویلهی آب برای جانب ایران طبق بند سوم معاهده آب رودخانه هلمند.

– احداث چهار چاه نیمه و جریان دادن آب رودخانه های طرف افغانستان و ایران که منبع تغذیه هامون‌های مذکور بوده به سوی نیمه‌چاه‌ها که این امر باعث خشک شدن هامون‌های سیستان به شمول گودرزه شده است.

– احیا و بازسازی نشدن استیشن دهرآود (محل سنجش سال نورمال و غیر نورمال آبی).

– نبود بند کنترولی سیلاب‌ها و سایر زیربنای تنظیم و کنترل آب.

انجنیر محمودی سفارش‌های ذیل را به منظور حل مشکلات و تطبیق مندرجات معاهده آب هلمند ارائه میدارد:

1 – تسریع پروسه مدرن ساختن و تثبیت دوباره علایم سرحدی شماره 51 و 52 که در نتیجه آن زمینه تطبیق معاهده سال 1351 و نیز تحویلهی آب رودخانه هلمند بین افغانستان و ایران برطبق معاهده مذکور مساعد می‌گردد. همچنان جلوگیری از جاری ساختن آب بطرف نیمه چاه‌ها که اینکار موجب احیای دوباره هامون‌های سیستان و گودرزه می‌گردد.

2 – احیای مجدد و تجهیز استیشن هایدروژنیک دهرآود که نبود این استیشن مشکلات فراوان را در تطبیق معاهده آب هلمند به بار آورده و جانب ایران در تمام نشست‌ها از فقدان آن به حیث یک نقطه فشار بر هیئت افغانستان استفاده می‌کند. بنأ به منظور رفع هرگونه بهانه جویی‌های جانب ایران در جمع آوری واتریمپ‌ها و دهنه جات ناجایز، خودسر و خلاف معاهده آب رودخانه هلمند جهت جلوگیری از اضافه برداشت آن کشور از آب رودخانه مذکور، لازم است تا هر چه عاجل به کمک ارگان‌های امنیتی کشور در احیا و بازسازی آن اقدام جدی به عمل آید.

3 – تسریع کار احداث بند کمال‌خان: احداث این بند به منظور کنترل سیلاب‌های سالانه این رودخانه به هدف کاهش خسارات جانی و مالی به پایین آب آن (کاهش خسارات به ولایت نیمروز افغانستان و استان زابل ایران) و تطبیق معاهده جهت جلوگیری از اضافه مصرف ایران و تحویلهی حقابه آن کشور از آب تنظیم شده طبق معاهده آب رودخانه هلمند میان هر دو کشور، یکی از اقدامات فوری و حتمی میباشد که خوشبختانه اخیراً به اعمار فاز سوم آن توجه جدی مبذول شده است.

تا اینجا از بررسی های انجنیر محمودی صحبت بعمل آمد و جای شکر است که امروز اقلأ یک شخص مسلکی در باره موضوع مربوط به مسئولیتهای رسمی اش صحبت میکند و معلوماتی تخنیکی را در اختیار علاقمندان می گذارد، اما باید گفت که آنچه در این شانزده سال اخیر در مورد تطبیق مندرجات معاهده آب دریای هلمند از حکومت افغانستان توقع برده می شد، با هزار تأسف که باوجود

دسترسی به امکانات مالی و تخنیکی فراوان در این مدت و سرانجام شدن ملیاردها دلار کمک به افغانستان، بازهم کار لازم بخصوص در دوره ریاست جمهوری حامد کرزی در این مورد صورت نگرفت. گزارش فوق به وضاحت این اهمال و اغفال را در آن دوره بیان میکند. حامد کرزی با اخذ مقادیر هنگفت پول بدون حساب و بطور خصوصی از ایران در مورد این پروژه ملی سر به زیر انداخت و هیچ اقدام مؤثر و مسئولانه در زمینه انجام نداد و خاموشی اختیار کرد. لذا او مسئول همه آبهای اضافی است که ایران طی مدت ریاست جمهوری او از رود هلمند به یغما برده است و این اغفال حامد کرزی در حقیقت به مثابه یک خیانت ملی محسوب میشود. گذشته از آن تقرر یک شخص ناوارد در راس وزارت آب و انرژی - مثل محمد اسمعیل خان والی اسبق هرات که اساساً نه از آب چیزی در چالته داشت و نه از انرژی، کاری بود بس ناصواب که مسئولیت آن بازهم بدوش حامد کرزی می افتد.

اگر گفته شود که چرا رژیم خلقی و پرچمی و یا حکومت های تنظیمی و بعداً طالبانی در تطبیق معاهده قدم نگذاشتند، جواب آن ساده است، به این زعم که از عناصر مخالف معاهده از یکطرف و از کسانیکه در گرو ایران بودند و از کسانیکه بجای آب به "بی آبی" ملت و وطن کمر بسته بودند ازطرف دیگر، توقع نمیرفت که کاری در این راه انجام دهند. در سه دوره فوق که جنگ و ویرانی کشور به اوج خود رسیده بود، کسی در فکر اعمار نبود و نه دسترسی به ساحه داشت و نه منابع مالی در اختیار؛ اگر پولی داده می شد، برای ادامه جنگ و ویرانی کشور اختصاص می یافت. اما شرایط از سال 2001 به بعد تغییر نمود و امیدها برای نجات و بازسازی از زیر خاکستر جنگ سر بدر کرد که با سردمداری حامد کرزی و اطرافیان فساد پیشه اش همه امیدها به یأس تبدیل شدند و این بار گران بعد از سیزده سال به شانه ای یک حکومت ضعیف بنام "وحدت ملی" گذارده شد که از هرطرف زیر فشار قرار دارد. بازهم از اشرف غنی ممنون که اقلماً شهادت ارائه جواب را برای خاتمی از خود نشان داد و درباره حق مغصوبه آب دریای هلمند که طی این چند دهه ایران از آن بهره جسته است، عکس العمل نشان داد.

(ادامه دارد)

د پانو شمیره: له 7 تر 7

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ